

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

5-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li</i> OHANGARON VODIYSI AHOLISINING QADIMGI VA O'RTA ASRLAR DAVRI MAFKURAVIY DUNIYO (SUYURLITEPA YODGORLIGIDAN TOPILGAN MODDIY MANBALAR ASOSIDA)	16-26
<i>Elmurotov, Bahodir Abdugapporovich</i> KALTAMINOR MADANIYATINING GENEZISI MASALALARI	27-33
<i>Nafiddinova, Xosiyat Ravshanovna</i> OILAVIY MAROSIMLAR VA ULARNING TARIXIY ADABIYOTLARDA YORITILISHI	34-37
<i>Eshmo'minov, Ozodbek Ziyodulla o'g'li</i> DEMOGRAFIK JARAYONLARNING BORISHI: SURXON VOHASI MISOLIDA (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> SULTON JALOLIDDIN MANGUBERDINING YAQIN SHARQ VA KICHIK OSIYO DAVLATLARI BILAN DIPLOMATIK ALOQALARI	42-46
<i>Маматалиева Сурайё Бобомуратовна</i> ШИША ВА ШИШАСОЗЛИК ТАРИХШУНОСЛИГИ	47-52
<i>Далакьян, Жанна Сейрановна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ РЕШЕНИЯ	53-56

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Эргашев, Рахматулла Хидирович, Узақов, Жамшид Норбоевич</i> ЗИЁРАТ ТУРИЗМ ТАРМОҒИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОЙ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ	57-62
<i>Очилов, Фарходжон Шавкатжон ўғли</i> БАҲОЛАНГАН МАЖБУРИЯТЛАР АУДИТИДА ИЧКИ НАЗОРАТ ТИЗИМИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ	63-71
<i>Raxmatov, Adxam Itolmasovich</i> TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH VA BANDLIGINI TA'MINLASHNING XORIJIY MAMLAKATLAR MODELLARI TAHLILI	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> BARQAROR TURIZM MARKETING STRATEGIYASI SIFATIDA	81-85
<i>Мадаминов, Инъомжон Озодович</i> КОРХОНАЛАР ИНВЕСТИЦИОН ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА СОЛИҚЛАРНИНГ ЎРНИ	86-93
<i>Abdusalomov, Jaxongir O'ktam o'g'li</i> TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLAR KREDITLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	94-101
<i>Кулибоев, Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА МОЛИЯВИЙ АКТИВЛАР ҲИСОБИ ВА НАЗОРАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	102-111

Мараимова, Умида Исмаилжановна

КОРХОНА БОШҚАРУВИ АМАЛИЁТИДА МАРКЕТИНГ ДАСТУРЛАРИНИ АМАЛ ҚИЛИШИГА
БАҒИШЛАНГАН КОНЦЕПЦИЯЛАР 112-120

Askarova Sevvara Baxtiyorovna

RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BIZNES VA TADBIRKORLIKNING AHAMIYATI 121-125

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна

ИЛК ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ САНЪАТИДА РОМАНТИК ЙЎНАЛИШНИНГ ЭСТЕТИК
АСОСЛАРИ 126-133

Rizaev, Nodir Sobirovich

XX ASR BOSHLARIDA BUHORO JADIDLARINING IJTIMOYI- SIYOSIY QARASHLARI 134-138

Шукруллаева Гулчеҳра Насруллаевна

ЖАЗО ГЕНЕЗИСИДАГИ АХЛОҚИЙ МУҲИТ ЖАРАЁНИНИ КОНЦЕПТУАЛ ТАДБИҚ
ЭТИШНИНГ ФАЛСАФИЙ МАСАЛАЛАРИ 139-144

Shokirov Tohirjon Nurmatatovich

MADANIYAT VA SAN'AT FALSAFASINING VAHS MAVZULARI 145-149

Ulug'murodov Elyor Saydulloevich

GNOSEOLOGIYADA TASAVVUFİY TAJRIBANI O'RNI VA AHAMIYATI 150-154

Ganiev Sherxon Meytanboevich

HOZIRGI DAVR FANI VA FALSAFASIDA MADANIY VA MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOVNI
NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 155-164

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Daliev Madina Xabibullaevna, Kristian Kapone, Satibaldiyeva Nigora Alimqul qizi

TERMINOLOGIYADA TERMIN VA UNGA TENG BO'LGAN TUSHUNCHALARNING
TADQIQI 165-178

Chorieva Iroda Kurbonboevna

TARKIBIDA TIBBIYOT XODIMLARI NOMLARI BO'LGAN INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING
TURLI HUSUSIYATIGA KO'RA TASNIFI 179-183

Sharipov, Abdulaziz Akmalovich

GID-TARJIMONLAR NUTQINING O'RGANILISH ASPEKTLARI 184-188

Urinova Tursunoy Urin kizi

LIBOS DIZAYNI VA MODASINING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH DAVRLARI HAMDA
YO'LLARI 189-193

Норматова Шоира Умаровна, Абдурахманова Меҳрибон Дустмуродовна

ТИЛ ТАЪЛИМИДА БАДИИЙ АДАБИЁТ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 194-199

Eshniyazova Maysara Beknazarovna

«SIROJUL MUSLIMIN» VA «ARBA'IN» ASARLARIDA G'OYAVIY-BADIIY TAHLILI 200-208

Nazarov, Sardor Shamurodovich

INGLIZ VA O'ZBEK TILI SO'Z BIRIKMALARI STRUKTUR-SEMANTIK XUSUSIYATLARNING
QIYOSIY ASPEKTDI O'RGANILISHI 209-213

<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> RANG TURLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH: SEMANTİK VA STILISTİK	214-218
<i>Бердиева, Зулфия Сафаровна</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В НЕМЕЦКИХ СКАЗКАХ	219-223
<i>Адилова Дилором Кадировна</i> ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДАГИ ШЕЪРИЙ МАТНЛАРДА “АЁЛ” ШАХСИЙ ФАЗИЛАТЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ СЎЗЛАРНИНГ СЕМАНТИК МАЙДОНИ ТАСВИРИ	224-230
<i>Хасанова Юлдуз Мухтор қизи</i> ШАРҚ ВА ҒАРБ ҲАЙВОНЛАР ҲАҚИДАГИ ЭРТАКЛАРИДА “АХЛОҚ” МОТИВИНИНГ БАДИИЙ КОНЦЕПТУАЛЛАШУВИ	231-236
<i>Олимова Хуршида Вайдиллаевна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЛАҚАБЛАРНИНГ СТИЛИСТИК ИМКОНИАТЛАРИ	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> IKKINCHI TILNI EGALLASHDA AFFEKTIV OMILLARNING ROLI	244-247
<i>Normamatov Farrux Komiljon o'g'li</i> YAXSHILIK KONSEPTINING INGLIZ MILLIY MADANIYATIDAGI AHAMIYATI	248-253
<i>Yakubov Faxriddin</i> SAYLOVOLDI SIYOSIY DISKURSI XUSUSIYATLARI	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> TA'LIM TERMINOLOGIYASIDAGI ANTONIMIM: TAHLIL VA PEDAGOGIK AMALIYOT UCHUN MA'LUMOTLAR	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> OMON MATJON SHE'RIYATIDA ALLITERATSIYA	265-269
<i>Amonova Dilshoda Azamatovna</i> ERTAKLARNING BOLALAR ADABIYOTIDAGI O'RNI	270-276
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA INSON AQLIY QOBILIYATINI IFODALOVCHI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING STILISTIK XUSUSIYATLARI	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> O'YBEK IJODIDA BADIY KONSEPTNING VOQELANISHI	282-285
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ БЛОКЧЕЙН И СМАРТ-КОНТРАКТОВ (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ)	286-290
<i>Турғунов Муроджон Турсунбоевич</i> “АВЕСТО”ДА КИШИЛАР ЎРТАСИДАГИ ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРИГА ВА ОДОБ-АХЛОҚҚА ҚАРШИ ЖИНОЯТЛАРНИНГ ИФОДАЛАНИШИ	291-298

<i>Султонов Мухсинжон Муқимович</i> АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ ЎЗГАЛАРНИНГ МУЛКИНИ ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИШ ТУШУНЧАСИ	299-309
<i>Ходжиев Юнус Мухитдинович</i> АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАЪМИНЛАШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> МЕХНАТ ҲУҚУҚИНИНГ КОНСТИТУТСИЯВИЙ АСОСЛАРИ ВА КАФОЛАТЛАРИ	316-330
<i>Nurullayev Shoxrux Shuxratillayevich</i> ҚУРИЛИШ СОҲАСИДА АТРОФ-МУҲИТНИ ҲУҚУҚИЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШДА РАҚАМЛАСHTIRISH VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR	331-337
<i>Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA PLASTIK CHIQUINDILARDAN FOYDALANISHNI CHEKLASHNING HUQUQIY MASALALARI VA HORIJ TAJRIBASI	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> XALQARO HUQUQ DOKTRINASIDA SHARTNOMA MAJBURIYLIGIGA ROZILIKNI IFODALASH INSTITUTINING SHARTNOMANING HAQIQIY EMASLIGI, AMAL QILISHINI BEKOR QILISH, TUGATISH VA TO'XTATIB TURISHDA AHAMIYATI	342-349
<i>Шарипов Санжар Собирович, Бозоров Азимжон Ахатович</i> ОММАВИЙ ТАДБИРЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ ВАҚТИДА ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ МОҲИЯТИ, АҲАМИЯТИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	350-357
<i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i> RAQAMLI OCHIQ MANBALAR VA ULARDAN RAQAMLI KRIMINALISTIKADA FOYDALANISH	358-366
<i>Неъматов Азизбек Ғолибжон ўғли</i> ДАСТЛАБКИ ТЕРГОВДА ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ВАЗИФАСИНИНГ МОҲИЯТИ ВА АҲАМИЯТЛАРИ	367-373
<i>Дадабоева Дилфуза Нурматовна</i> ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ИШТИРОКИ АҲАМИЯТИ	374-378
<i>O'razbayev Laziz Shuhrat o'g'li</i> MUHIM RAQAMLI INFRATUZILMALARGA NISBATAN AMALGA OSHIRILADIGAN HUJUMLAR VA ULARNING OLDINI OLISH	379-383
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xudoyberganov Doniyor Yangiboy o'g'li</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KOGNITIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURIYATI	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Xikmatovich</i> OBYEKTGA YO'NALTIRILGAN DASTURLASH TILLARI ORQALI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH	389-393

<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon oqli</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI LOYIHALASH KOMPETENSIYALARINI KOMPYUTER GRAFIKASI YORDAMIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	394-398
<i>Zakirova Zulhumor Zoirjonovna</i> МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ОЛИШ ШАКЛИ СИФАТИДА ТАНҚИДИЙ ФИКРЛАШ ҚОБИЛИЯТИНИ ОШИРИШДА ЎҚИТУВЧИ САВОЛ ЖАВОБЛАРИНИ ЎРНИ	399-404
<i>Eshnazarov Murod Karimovich</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI GERMENEVTIK YONDASHUV ASOSIDA KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	405-410
<i>Mengliqulov Xayrulla Aliqulovich</i> TALABA QIZLARING SUZISH MALAKA VA KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIFFERENSIAL YONDASHUV	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjonovna</i> INGLIZ TILI O'QITISH BO'YICHA IQTISODIYOT TALABALARINING KASB-KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> SPORTCHILARNING BOKSDAGI TEXNIK HARAKATLARIGA MOSLASHISH REAKSIYALARI	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> BOLALARGA HARAKATLI O'YINLARNI O'RGATISH SHARTLARI VA USULLARI	427-432
<i>Axmedov Akmal Yusufovich</i> OLIY TA'LIM JARAYONIDA BO'LAJAK PSIXOLOGLARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING MUHIM MEZONLARI	436-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> CHET TILINI O'RGANISH JARAYONIDA AKTDAN FOYDALANISH	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> TALABALARNING MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH	445-449
<i>Эркабоев Ойбек Мухаммаджонович</i> ТЕМПЫ ПРИРОСТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СПЕЦИФИЧЕСКИХ КООРДИНАЦИОННЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ 6 ЛЕТ	450-456
<i>Абатов Жалғасбай Орынбаевич</i> ТАСВИРИЙ САНЪАТ ДАРСЛАРИНИ ТАРИХ ФАНИГА БОҒЛАБ ЎҚИТИШ	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTIDA INNOVATSION TA'LIM MUHITINING TA'LIM - TARBIYA JARAYONIGA TA'SIRI	464-468
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGI	469-476
<i>Abdunosiyeva Mahmuda Xamidullo qizi</i> ХИТОЙ ТА'LIM ТИЗИМИНИНГ О'ЗИГА ХОС ЈИНАТЛАРИ	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA AQLIY QOBILIYATLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI PEDAGOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI	484-489
<i>Есанова Гулчеҳра</i> ЁШ ФУТБОЛЧИЛАРНИ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯЛАШ ТАМОЙИЛЛАРИ ВА УСУЛЛАРИ	490-497

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Volume 4, Issue 5 (may, 2024). -500 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

<i>Ismailov Ubaydulla Mamat ugli</i> THE IDEOLOGICAL WORLD OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL POPULATIONS OF THE OHANGARON VALLEY (BASED ON MATERIAL SOURCES FOUND AT THE SUYURLITEPA SITE)	16-26
<i>Elmuratov, Bakhodir Abdugapparovich</i> QUESTIONS OF GENESIS OF KELTAMINORA CULTURE.....	27-33
<i>Nafiddinova, Khosiat Ravshanovna</i> FAMILY CEREMONIES AND THEIR COVERAGE IN HISTORICAL LITERATURE	34-37
<i>Eshmominov, Ozodbek Ziyodulla ugli</i> PROGRESS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES: THE CASE OF SURKHAN OASIS (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> DIPLOMATIC RELATIONS OF SULTAN JALOLIDDIN MANGUBERDI WITH THE STATES OF THE MIDDLE EAST AND ASIA MINOR	42-46
<i>Mamatalieva Surayyo Bobomuratovna</i> HISTORIOGRAPHY OF GLASS AND GLASSMAKING	47-52
<i>Dalakyan, Janna Seyranovna</i> CURRENT PROBLEMS OF SPIRITUAL AND MORAL CULTURE YOUTH POSSIBLE SOLUTIONS	53-56

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

<i>Ergashev, Rahmatulla Khidirovich, Uzakov, Jamshid Norboyevich</i> WAYS TO INCREASE THE ECONOMIC AND SOCIAL EFFICIENCY OF THE PILGRIMAGE TOURISM NETWORK	57-62
<i>Achilov, Farkhodjon Shavkatjon o'g'li</i> STUDYING AND ASSESMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM IN THE AUDIT OF PROVISIONS	63-71
<i>Rakhmatov, Adkham Itolmasovich</i> ANALYSIS OF FOREIGN COUNTRY MODELS OF TRAINING AND EMPLOYMENT OF QUALIFIED PERSONNEL IN THE FIELD OF TOURISM	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> SUSTAINABLE TOURISM AS A MARKETING STRATEGY	81-85
<i>Madaminov, Inomjon Ozodovich</i> THE ROLE OF TAXES IN ENSURING INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES	86-93
<i>Abdusalomov, Jahongir O'ktam o'g'li</i> DIRECTIONS FOR IMPROVING PERSONAL LOANS IN COMMERCIAL BANKS	94-101

<i>Kuliboyev, Azamat Shonazarovich</i> IMPROVING ACCOUNTING AND CONTROL OF FINANCIAL RESOURCES IN STATE MEDICAL ORGANIZATIONS	102-111
<i>Maraimova, Umida Ismailjanovna</i> CONCEPTS DEDICATED TO THE IMPLEMENTATION OF MARKETING PROGRAMS IN ENTERPRISE MANAGEMENT OPERATIONS	112-120
<i>Askarova Sevvara Bakhtiyorovna</i> THE IMPORTANCE OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE ERA OF THE DIGITAL ECONOMY	121-125

09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES

<i>Uroкова Aysuluv Jamoliddinovna</i> AESTHETIC FOUNDATIONS OF ROMANTIC DIRECTIONS IN EASTERN ART OF THE EARLY MIDDLE AGES	126-133
<i>Rizayev, Nodir Sobirovich</i> SOCIO-POLITICAL VIEWS OF BUKHARA'S JADIDS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY	134-138
<i>Shukrullaeva Gulchehra Nasrullaevna</i> PHILOSOPHICAL ISSUES OF CONCEPTUAL IMPLEMENTATION OF THE PROCESS OF THE MORAL ENVIRONMENT IN THE GENESIS OF PUNISHMENT	139-144
<i>Shokirov Takhirjon Nurmamatovich</i> KEY TOPICS OF PHILOSOPHY OF CULTURE AND ART	145-149
<i>Ulugmuradov, Elyor Saidulloevich</i> THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF MYSTICAL EXPERIENCE IN GNOSEOLOGY	150-154
<i>Ganiyev Sherxon Meytanbayevich</i> FORMS OF MANIFESTING CULTURAL AND SPIRITUAL-MORAL CHOICE IN THE SCIENCE AND PHILOSOPHY OF THE PRESENT PERIOD	155-164

10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES

<i>Dalievna Madina Xabibullaevna, Christian Capone, Satibaldieva Nigora Alimqul qizi</i> THE STUDY OF TERM AND ITS EQUIVALENT CONCEPTS IN TERMINOLOGY	165-178
<i>Chorieva Iroda Kurbonboevna</i> CLASSIFICATION OF ENGLISH AND UZBEK PROVERBS CONTAINING THE NAMES OF MEDICAL PERSONNEL ACCORDING TO DIFFERENT CHARACTERISTICS	179-183
<i>Sharipov, Abdulaziz Akmalovich</i> STUDY ASPECTS OF SPEECH OF GUIDE-INTERPRETERS	184-188
<i>Urinova Tursunoy Urin kizi</i> PERIODS AND WAYS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF DRESS DESIGN AND FASHION	189-193
<i>Normatova Shoira Umarovna, Abduraxmanova Mehribon Dustmuradovna</i> METHODS OF TEACHING ARTISTIC LITERATURE IN LANGUAGE EDUCATION	194-199
<i>Eshniyazova Maysara Beknazarovna</i> IDEOLOGICAL AND ARTISTIC ANALYSIS IN THE WORKS OF «SIROJUL MUSLIMIN” AND «ARBA'IN”	200-208

<i>Nazarov, Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	209-213
<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> COLOUR TYPES AND ANALYSIS: SEMANTIC AND STYLISTIC	214-218
<i>Berdieva, Zulfiya Safarovna</i> USE OF ANTHROPONYMS IN GERMAN FAIRY TALES	219-223
<i>Adilova Dilorom Kadirovna</i> DESCRIPTION OF THE SEMANTIC FIELD OF WORDS THAT REPRESENT THE PERSONAL QUALITIES OF A "WOMAN" IN POETIC TEXTS IN UZBEK AND RUSSIAN	224-230
<i>Khasanova Yulduz Mukhtor kizi</i> LITERARY CONCEPTUALIZATION OF THE MOTIF "MORALITY" IN THE TALES ABOUT ANIMALS OF THE EAST AND WEST	231-236
<i>Olimova Khurshida Vaydillaevna</i> STYLISTIC POSSIBILITIES OF NICKNAMES IN ENGLISH AND UZBEK	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> THE ROLE OF AFFECTIVE FACTORS IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION	244-247
<i>Normamatov Farrukh Komiljon ugli</i> THE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT OF GOODNESS IN ENGLISH NATIONAL CULTURE	248-253
<i>Fakhriddin Yakubov</i> CHARACTERISTICS OF ELECTORAL POLITICAL DISCOURSE	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> ANTONYM IN EDUCATIONAL TERMINOLOGY: ANALYSIS AND IMPLICATIONS FOR PEDAGOGICAL PRACTICE	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> ALLITERATION IN THE POETRY OF OMON MATJAN	265-269
<i>Amonova Dilshod Azamatovna</i> THE IMPORTANCE OF FAIRY TALES IN CHILDREN'S LITERATURE	270-276
<i>Tukhtaeva Dildora Zokirovna</i> THE STYLISTIC FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS DENOTING HUMAN INTELLECTUAL ABILITIES IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> REALIZATION OF THE ARTISTIC CONCEPT IN OYBEK'S WORKS	282-285
12.00.00 - LAW	
<i>Nodirakhon Abdurakhmanova</i> LEGAL REGULATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGIES AND SMART CONTRACTS (COMPARATIVE ANALYSIS)	286-290
<i>Turgunov Murodjon</i> EXPRESSION OF CRIMES AGAINST HUMAN RELATIONS AND MORALITY IN "AVESTO"	291-298

<i>Sultonov Muxsinjon Muqimovich</i> THE CONCEPT OF THEFT OF OTHER PEOPLE'S PROPERTY USING INFORMATION TECHNOLOGY	299-309
<i>Xodjiyev Yunus Muxitdinovich</i> SOME LEGAL ISSUES IN INFORMATION SECURITY	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> CONSTITUTIONAL BASIS AND GUARANTEES OF LABOR LAW	316-330
<i>Nurullayev Shokhrukh Shukhratillaevich</i> DIGITALIZATION AND MODERN TRENDS IN ENVIRONMENTAL LEGAL PROTECTION IN THE CONSTRUCTION FIELD	331-337
<i>Otamirzaev Oybek</i> LEGAL ISSUES OF LIMITING THE USE OF PLASTIC WASTE IN UZBEKISTAN AND FOREIGN EXPERIENCE	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> THE SIGNIFICANCE OF EXPRESSING CONSENT TO BE BOUND BY A TREATY IN THE DOCTRINE OF INTERNATIONAL LAW IN THE CONSIDERATION OF THE INVALIDITY OF A TREATY, TERMINATION AND SUSPENSION OF ITS OPERATION	342-349
<i>Sharipov Sanjar Sobirovich, Bozorov Azimjon Akhatovich</i> PUBLIC EVENTS FOR THE ORGANIZATION AND HOLDING OF EVENTS TIMELY ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE COMPANY IMPLEMENTATION OF PUBLIC AWARENESS ACTIVITIES ESSENCE, SIGNIFICANCE AND CHARACTERISTIC FEATURES	350-357
<i>Normurodova Behruza Kholmuminovna</i> DIGITAL OPEN SOURCES AND THEIR USE IN DIGITAL FORENSICS	358-366
<i>Nematov Azizbek Golibjon o'g'li</i> THE NATURE AND IMPORTANCE OF THE TASK OF CRIME PREVENTION IN THE PRELIMINARY INVESTIGATION	367-373
<i>Dadaboeva Dilfuza Nurmatovna</i> THE SIGNIFICANCE OF THE PARTICIPATION OF NON-GOVERNMENT NON-PROFIT ORGANIZATIONS IN BUSINESS ACTIVITY	374-378
<i>Urazbayev Laziz Shuhrat ogli</i> ATTACKS ON CRITICAL DIGITAL INFRASTRUCTURES AND THEIR PREVENTION	379-383
13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES	
<i>Khudoyberganov Doniyor</i> THE NEED TO DEVELOP THE COGNITIVE COMPETENCE OF YOUNGER STUDENTS	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Khikmatovich</i> FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS THROUGH OBJECT-ORIENTED PROGRAMMING LANGUAGES	389-393
<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon ogli</i> THE IMPORTANCE OF DEVELOPING DESIGN COMPETENCES OF FUTURE ENGINEERS USING COMPUTER GRAPHICS	394-398

<i>Zakirova Zulkhumor Zairjonovna</i> THE ROLE OF TEACHER QUESTIONING IN DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS AS A WAY TO INDEPENDENT LEARNING	399-404
<i>Eshnazarov Murad Karimovich</i> IMPROVING PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON THE HERMENEUTIC APPROACH	405-410
<i>Menglikulov Khairulla Alikulovich</i> DIFFERENTIAL APPROACH TO FORMING SWIMMING ABILITIES AND SKILLS IN FEMALE STUDENTS	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjanovna</i> DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF ECONOMICS STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yuldashevich</i> ADAPTIVE REACTIONS OF ATHLETES TO TECHNICAL ACTIONS IN BOXING	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> CONDITIONS AND METHODS OF TEACHING ACTIVITY GAMES TO CHILDREN	427-432
<i>Akhmedov Akmal</i> IMPORTANT CRITERIA FOR PREPARING FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE PROCESS OF HIGHER EDUCATION	433-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> USE OF IT IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> FORMING COMMUNICATION COMPETENCES OF STUDENTS	445-449
<i>Erkaboev Oybek Mukhammadzhonovich</i> THE GROWTH RATE OF INDICATORS OF SPECIFIC COORDINATION ABILITIES OF CHILDREN AGED 6 YEARS	450-456
<i>Abatov Jalgasbay Orinbaevich</i> TEACHING FINE ART LESSONS IN CONNECTION WITH HISTORY	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> INFLUENCE OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT ON THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION	464-468
<i>Makhmudova Zulfiya Khomitovna</i> ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION AND FAMILY COOPERATION	469-476
<i>Abduvasieva Mahmuda Xamidullo qizi</i> UNIQUE ASPECTS OF THE CHINESE EDUCATION SYSTEM	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> PEDAGOGICAL PROBLEMS IN THE FORMATION OF MENTAL ABILITIES IN PRIMARY CLASS STUDENTS AND THEIR SOLUTION	484-489
<i>Esanova Gulchehra</i> PRINCIPLES AND METHODS OF PHYSICAL TRAINING OF YOUNG FOOTBALL PLAYERS	490-497

Received: 22 April 2024

Accepted: 1 May 2024

Published: 10 May 2024

Article / Original Paper

ANALYSIS OF FOREIGN COUNTRY MODELS OF TRAINING AND EMPLOYMENT OF QUALIFIED PERSONNEL IN THE FIELD OF TOURISM

Rakhmatov, Adkham Itolmasovich

Samarkand Institute of Economics and Service

"Investment and Innovations" Department, Ph.D., associate professor, etc.

Abstract. The importance of research on the development of tourism services in the world, on the basis of an in-depth analysis of the state and development trends, on the determination of its achievements and shortcomings, on the determination of future possibilities of the industry, on strengthening the role of training qualified personnel and increasing the employment of the population is increasing day by day. From this point of view, in this article, the models of foreign countries for training and ensuring employment of qualified personnel in the field of tourism are analyzed and recommendations are offered for solving the existing problems.

Key words: tourism, economy, strategy, personnel, employment, wages, organizational, management, youth, investment, export, jobs, poverty, efficiency.

TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH VA BANDLIGINI TA'MINLASHNING XORIJIY MAMLAKATLAR MODELLARI TAHLILI

Raxmatov, Adxam Itolmasovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

"Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrasida PhD, dotsent v.b.

Annotatsiya. Jahonda turizm xizmatlari sohasining holati va rivojlanish tendensiyalarini chuqur tahlil qilish, uning yutuq va kamchiliklarini aniqlash asosida sohaning istiqboldagi imkoniyatlarini belgilash, malakali kadrlar tayyorlash va aholi bandligini oshirishdagi rolini kuchaytirish borasida tadqiqotlarning ahamiyati kundan kunga oshib boqmoqda. Shu nuqtai-nazardan ushbu maqolada turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va bandligini ta'minlashning xorijiy mamlakatlar modellari tahlil qilingan va mavjud muammolarini yechimi xususida tavsiyalar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: turizm, iqtisodiyot, strategiya, kadr, bandlik, ish haqi, tashkiliy, boshqaruv, yoshlar, investitsiya, eksport, ish o'ri, kambag'allik, samaradorlik.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I5Y2024N10>

Kirish. Yangi O'zbekistonni barpo etish sharoitida turizm sohasini iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biri sifatida jadal rivojlantirish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning "Turizm – bu ham investitsiya, ham eksport, ham yangi ish o'rinlari va kambag'allikni qisqartirish degani. Shuning uchun har bir hududda bu sohaga jiddiy e'tibor qaratib, ko'proq sayyohlarni jalb etish kerak"[1], degan fikrlari turizm sohasiga ustuvor yo'nalishdan biri sifatida e'tibor qaratish zarurligini belgilab beradi. Shuningdek, O'zbekistonda "2026-yilgacha mahalliy sayyohlar

sonini 12 million nafardan oshirish, respublikaga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar sonini 9 million nafarga yetkazish hamda turizm sohasida band bo'lgan aholi sonini 2 baravar oshirib, 520 ming nafarga yetkazish"[2] maqsad qilib belgilangan. Shu boisdan, mamlakatda turizm xizmatlari sohasini jadal rivojlantirish asosida aholi bandligini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishdagi imkoniyatlarini kuchaytirish masalalari bugungi kunning muhim vazifalaridan hisoblanadi. Dunyoda sayyohlik oqimining jadal o'sishi munosabati bilan turizm sohasi malakali kadrlar tayyorlash va aholi bandligini ta'minlashning istiqbolli yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bugungi raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida dunyo mamlakatlarining aksariyati turizm sohasini mamlakatdagi ishsizlik va kambag'allik masalasini hal qiluvchi muhim ahamiyatga ega iqtisodiy soha deb biladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Jahon amaliyotida turizm sohalasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning ilmiy-nazariy jihatlari, malakali kadrlarning bandligi bilan bog'liq bir qator muammolarning ilmiy yechimlarini topishning ayrim masalalari ko'plab xorijiy olimlardan tomonidan o'rganilgan. Ammo turizm sohasida ko'rsatiladigan xizmatlarda malakali kadrlar tayyorlash evaziga sohani rivojlantirish, jahon turistik xizmatlari bozoriga milliy turmahsulotlarni moslashtirish, turizm tarmog'iga innovatsiyalarni joriy etish kabi masalalar yetarli darajada o'rganilmagan. Xorijlik olimlardan V.V.Drujinina xorijiy mamlakatlar mehnat bozorining malakali kadrlar bandligi, ularning muammolari yuzasidan tadqiqot ishlari olib borganlar [3]. K.K.Lukyanova mehnat bozoridagi muammolar xususida malakali xodimlarining bandligi borasida ilmiy izlanishlar olib borganlar [4].

M.V.Tulenkov Germaniya davlatida turizm sohasida aholi bandligi, uni boshqarish va tartibga solishning tashkiliy-boshqaruv masalalarini tadqiq etgan[5]. Mahalliy olimlarimizdan N.S.Ibragimov malakali kadr (gid misolida) turizm hududi raqobatbardoshligining umumiy konseptual andozasi hamda turizm hududlarning iyerarxik tipologiyasi nazariyasi asosida raqobatbardoshlikning mono, mini, mikro, meta, mezo, makro, mega ko'lami va darajasi, shuningdek 7M konseptual modeli ishlab chiqishda o'z o'rniga ega ekanligini isbotlab bergan[6].

Tadqiqot metodologiyasi. Mavzu doirasida muammolarni chuqur tahlil qilish, ilmiy asoslangan xulosa va tavsiyalarni ishlab chiqish maqsadida induksiya va deduksiya, qiyosiy tahlil qilish, xorijiy va O'zbekistonda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarni o'rganish va tahlil qilish orqali olingan ma'lumotlar asosida qiyosiy tahlil usulidan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'minlash muammosining hal etilishi hozirgi kunda dunyoning barcha mamlakatlariga, shu jumladan, iqtisodiy jihatdan rivojlangan davlatlarga ham birdek tegishli. Jumladan, iqtisodiyoti rivojlangan davlatlardan biri Germaniya Federativ Respublikasida ham turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'minlash muammosi oldindan mavjud bo'lgan va hozirda ham mavjud. Shu boisdan, biz tadqiqotimiz davomida iqtisodiy jihatdan qudratli bo'lgan davlatlarning mamlakatda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'minlashninga qaratilgan tajribasini o'rganishga harakat qildik.

Bugungi kunda xorij tajribasida turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'minlashninga qaratilgan rivojlangan mamlakatlar ning to'rtta asosiy modeli mavjud: Shvetsiya, Yevropa, Amerika va Yapon modellari[4].

Mamlakatda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni baddligini ta'mimlashning Amerika modeli aholining eng faol qismini boyitib, tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish tizimiga asoslangan. Aholining kam daromadli qatlami esa imtiyozlar va nafaqalar hisobiga maqbul hayot darajasi bilan ta'minlanadi. Shuningdek, bu model turizm mehnat bozori va ijtimoiy sohaning nomarkazlashuvi, ish beruvchining malakali kadr ustidan yuqori darajadagi nazorati va boshqa sifatlari bilan xarakterlanadi. Ushbu modelning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilar etib belgilangan:

- Xususiy mulkning mutlaq ustunligi;
- Bozor sub'ektlarining maksimal erkinligini qonunchilik bilan himoyalash;
- Makroiqtisodiy siyosat yuritish orqali davlat tomonidan tartibga solish doirasini cheklash.

Biroq, shunga qaramasdan, Amerika Qo'shma shtatlarida azaldan turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashda muammolar mavjudligini e'tirof etish zarur. Masalan, so'nggi 5 yillik davrni olsak, friksion ishsizlikning hissasi katta bo'lishi mumkin, ya'ni turizm mehnat bozorida kadrlar nafaqat ish joyini, balki kasbini ham faol ravishda o'zgartiradi. Masalan, mamlakatda yil davomida turizm sohasi uchun malakali kadrlar g tahminan 10 foizi o'z kasbini o'zgartiradi[5].

Yaponiyaning turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashninga qaratilgan modeli esa boshqa modellarga qaraganda tubdan farq qiladi. U quyidagi bir qator o'ziga xos xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

1. Umrbod bandlik tizimi;

Umrbod bandlik tizimi malakali xodimning butun umri davomida bitta korxonada ishlashini va bosqichma-bosqich mansab pog'onalarida ko'tarilishini anglatadi. Shu bilan birga, ma'lumotidan qat'iy nazar, xodim o'z lavozimini pastki lavozimdan boshlaydi va bir joyda 2-3 yildan ortiq qolmasligi kafolatlanadi.

2. Mehnatga haq to'lash;

Yaponiyada xo'jalik yurituvchi sub'ektlar uchun alohida belgilangan ish haqi stavkalari va qat'iy tasniflar mavjud emas. Ish haqi tizimi quyidagi omillarga asoslangan:

- Maoshning malakali kadrning ish stajiga bog'liqligi;
- Maoshning turistik korxonada faoliyati natijalariga bog'liqligi;
- Maoshning malakali xodimning shaxsiy ishdagi natijalariga bog'liqligi;
- Malakali kadrning doimiy rag'batlantirilishi.

Bunda asosiy rag'batlantirishga yuqori ish haqi, muntazam bonusli to'lovlar, nafaqa to'lovlari va hokazolar kiritilgan. Bundan tashqari korxonaning moliyaviy natijalaridan kelib chiqib, bir yilda 2 marta to'lanadigan psixologik stimullar mavjud. Bular orasida "xodimni tug'ilgan kuni bilan tabriklash" metodi, "savdo nuqtalarida ochiq suhbatlar" metodi, "taklif kiritish" metodlari mavjud bo'lib, ularning maqsadi oddiy ishchilar ongida turistik korxonaga mansubik hissini mustahkamlash va shu asosda ularning mehnat samaradorligini maksimal darajada oshirish hisoblanadi.

Nazarimizda, umuman ushbu model ham mamlakatda turizm sohasida malakali kadrlarni bandligini ta'mimlashninga xizmat qilsada, biroq turizm mehnat bozorida yangi ish o'rinlarining muntazam tashkil etilishiga biroz to'sqinlik qiladi. Chunki, malakali xodimning bir tashkilotda umrining oxiriga qadar ishlashining kafolatlanishi mantiqan noto'g'ri. Malakali

kadrlarning xohishiga ko'ra ishini istalgan vaqt o'zgartirishi, ma'lum davrda nafaqaga chiqishi yoki ma'lum sabablarga ko'ra ishdan chetlashtirilishi mumkinligini ham hisobga olish zarur.

Shvetsiya davlatining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari, birinchi navbatda, tanlangan iqtisodiy rivojlanish modeli bilan tavsiflanadi. Turizm sohasida aholi bandligini taminlashning "Skandivaniya" yoki "Shvetsiya" modeli XX asrning 60-yillarida paydo bo'lib, cheklovchi iqtisodiy siyosatni amalga oshirish orqali narxlarning barqarorligini ta'minlash va daromadlarni tenglashtirish, yuqori darajadagi to'liq ish bilan bandlik va investitsiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Modelning asosiy maqsadi aholini uzoq muddatga to'liq ish bilan ta'minlash va daromadlarini tenglashtirishdan iborat. Bunda markazlashtirilmagan bozor tizimining faoliyati va davlatning iqtisodiyotga aralashuvini cheklash ta'minlangan.

Bugungi kunda Shvetsiya turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashning qayta tayyorlash orqali faol mehnat bozori siyosatini olib bormoqda. Buning natijasida mamlakatda turizm mehnat bozori siyosati xarajatlarining asosiy qismi soliq va ijtimoiy sug'urta badallari shaklida davlatga qaytariladi. Boshqacha qilib aytganda, davlat ishsizlik nafaqasi uchun ko'p miqdordagi pul mablag'larini sarflagandan ko'ra turizm sohasida mavjud ishsizlarni qayta o'qitib, turistik korxonadagi ish joyiga qaytarish, xususan, davlat subsidiyalari asosida bo'sh ish o'rinlariga joylashtirish siyosatini ilgari suradi. Shuningdek, shved modeli quyidagi 3 ta asosiy prinsipga asoslanadi:

1. Mehnatga layoqatli aholining to'liq ish bilan ta'minlanishiga erishish;
2. Aholiga ijtimoiy kafolatlar berish;
3. Farovonlikka erishish uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash;

Turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashning Shvetsiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, mustahkam va yaxshi tashkil etilgan turistik mehnat bozori siyosati yuqori mahsuldorlikka ega va soliq to'lovchilarning pulidan foydalanishning samarali usuli hisoblanadi. Bizningcha, kuchli ijtimoiy siyosat va mehnat bozorini davlat tomonidan tartibga solish aynan shved modelida ko'proq o'z aksini topgan.

Turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlash borasida Yevropa mamlakatlari ham o'ziga hos siyosati bilan ajralib turadi. Masalan, Fransiya va Germaniya davlatlarida turizm sohasida xodim va ish beruvchi o'rtasidagi mehnat munosabatlarini juda qat'iy tartibga soluvchi mehnat qonunchligi mavjud. Kasaba uyushmalari o'zlarining pozitsiyalarini himoya qilish uchun turli xil choralardan foydalangan holda, mehnat bozorida alohida rol o'ynaydi. Xususan, Germaniya Federativ Respublikasida kasaba uyushmalari korxonalarni boshqarishda ham bevosita ishtirok etadi. Ular direktorlar kengashi a'zosi bo'lishi o'laroq, muhim qarorlarni qabul qilishda bevosita ovoz berish huquqiga ham egadirlar. Shuningdek, ushbu mamlakatlarda ijtimoiy sug'urta tizimi juda rivojlangan bo'lib, ishsizlar, nafaqaxo'rlar, nogironlar, boquvchisini yo'qotganlar va boshqalar uchun davlat kafolatlarini amalga oshirishga xizmat qiladi. Yevropa mamlakatlarida turizm sohasida malakali kadrlarning bandlik siyosati quyidagi asosiy yo'nalishdan iborat:

1. Turizm sohasida yangi ish joylarini, kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash markazlarini yaratishni rag'batlantirish;
2. Turizm sohasida iqtisodiy ko'rsatkichlari past bo'lgan, shu bilan birga, muhim ijtimoiy muammolarning yechimini ta'minlaydigan iqtisodiy tarmoqlarni qo'llab-quvvatlash;

3. Turizm sohasida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning moliyaviy ahvoli va sanoat mansubligidan qat'iy nazar teng mehnat uchun teng ish haqiga erishish siyosatini qo'llab-quvvatlash.

Shuningdek, Yevropa mamlakatlarida turizm mehnat bozori sohasidagi muammolarni hal qilish yo'llarini belgilaydigan va zamonaviy ish bilan ta'minlash siyosatining asosiy yo'nalishlari etib quyidagilar belgilangan:

- Yoshlarni, ayollarni va pensiya yoshidagi fuqarolarni ish bilan ta'minlash yo'li bilan iqtisodiy faol aholi sonini qo'paytirish (bunda aholining ushbu toifalari mehnatidan foydalanishni tartibga soluvchi qonunchilikni o'zgartirish, moslashuvchan bandlikni rag'batlantirish, jinsni ajratishga qarshi kurash va boshqalar);

- Yoshlarning tiristik mehnat bozoriga avvalroq kirib kelishini rag'batlantirish, shuningdek, yoshi ulug' odamlarni ish bilan ta'minlash (nafaqa yoshini pasaytirish, erta nafaqaga chiqishdan bosh tortish, bandlikning moslashuvchan shakllari va boshqalar) orqali faol mehnat hayoti davomiyligini oshirish;

- Ijtimoiy sug'urta tizimini (ishsizlik sug'urtasini) o'zgartirish orqali ishsizlarning turistik mehnat bozoriga kirishini rag'batlantirish;

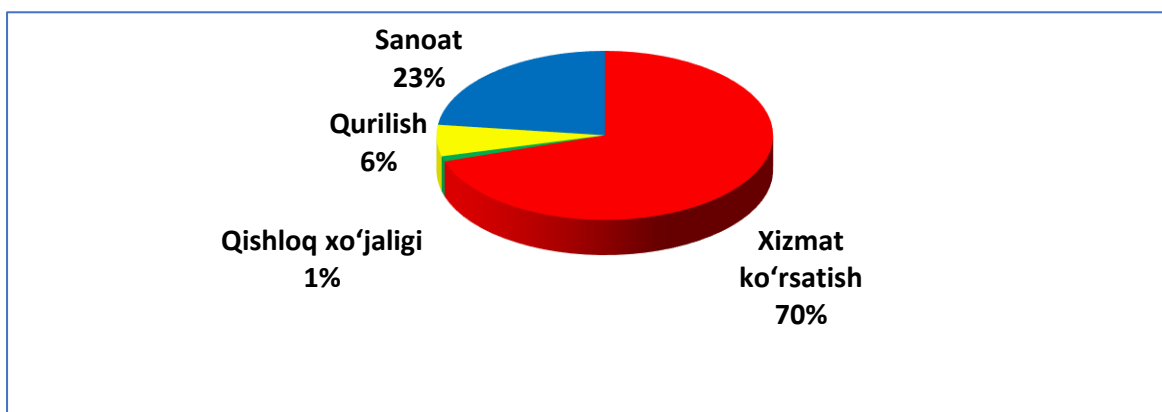
- Migratsiya siyosati va uning Yevropa Ittifoqi mamlakatlari o'rtasida erkin harakatlanish tizimini o'zgartirish asosida Yevropa Ittifoqi tarkibidagi ishchi kuchining harakatchanligini oshirish[6].

Demak, mamlakatda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashning ushbu Yevropa modeli asosan ijtimoiy qatlam vakillarining bandligini kafolatlash va bu orqali turizm mehnat bozorida malakali kadrlarning yuqori bandlik darajasini ta'minlashga qaratilgan siyosatga asoslanadi.

Bizningcha, mamlakatda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va ularni bandligini ta'mimlashning ushbu modellari o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, o'z hududi uchun mukammal va mos ishlab chiqilgan. Biroq, bular ichida Yevropa modelini O'zbekiston sharoitida turizm sohasi va iqtisodiyotning barcha tarmoqlari uchun birdek ta'sir ko'rsatuvchi va natijadorligi eng yuqori bo'lgan model sifatida qarash mumkin. Sababi, O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning olib borayotgan turizm sohasini rivojlantirish siyosati ham aynan shu modelning mazmuniga mos keladi. Ya'ni bugungi kunda davlat siyosati yangi ish o'rinlari yaratadigan barcha xo'jalik yurituvchi sub'ektlarni, o'z-o'zini band qilgan fuqarolarni rag'batlantirishga, korxonalarni modernizatsiya qilish paytida bandlikning mavjud darajasini saqlab qolishga va yosh malakali kadrlarni ish bilan ta'minlayotgan korxonalariga imtiyozlar berib, qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Tadqiqotlar davomida Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridan biri Germaniya Federativ Respublikasida (GFR) aholi bandligining holatini, turizm xizmatlari sohasining aholi bandligini ta'minlashdagi va ishsizlikni oldini olishdagi rolini hamda "Yevropa modeli"ning turizm xizmatlari sohasidagi bandlikka ta'sirini o'rgandik.

Germaniya Federativ Respublikasida turizm xizmatlari sohasi iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri sifatida qaraladi. Germaniya federal Statistik idorasining rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda mamlakatning yalpi ichki mahsulotining hajmi 3570,6 mlrd. yevroni tashkil qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2019-yildagiga qaraganda 3,4%ga oshganini ko'rsatmoqda .

1-rasm. 2023-yilda GFRsi yalpi ichki mahsulotining tarmoqlar bo'yicha ulushi¹

1-rasmda ma'lumotlari GFRning yalpi ichki mahsulot tarkibida eng katta ulush xizmatlar sohasiga to'g'ri kelishini (70%), bunda turizm xizmatlari sohasining ulushi qariyb 25% ekanligini ko'rsatmoqda [7].

Shuningdek, GFRda turizm xizmatlari sohasi yuqori bandlik darajasi ta'minlanayotgan tarmoqlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Germaniya Federal statistik idorasining ma'lumotlariga ko'ra, birgina 2023-yilda mehmonxonalar, turoperatorlar, sayyohlik agentliklari va ovqatlanish korxonalarida jami 3,1 million kishi ishlagan bo'lsa, bu ko'rsatkich mamlakat aholisining 9,0%ini tashkil qiladi. Agar multiplikativ ta'sirini hisobga olsak, ushbu ko'rsatkich 12%ni tashkil qilishi ma'lum bo'ladi.

2019-yil oxiri 2020-yil boshida e'lon qilingan pandemiya butun dunyo mamlakatlar iqtisodiyotining barcha soha va tarmoqlariga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Ushbu epidemiologik vaziyat Germaniyaning iqtisodiyotini ham chetlab o'tmadi. Birgina turizm sohasini oladigan bo'lsak, 2019-yilda turizm va sayyohlik sohasining YaIMdagi ulushi 9,8%ni tashkil etgan bo'lsa, 2020-yilda bu ko'rsatkich pandemiya tufayli 5,5% ga pasaygan.

2020-yilda butun dunyoda kechgan og'ir pandemiya jarayonlari deyarli barcha sohalarning faoliyatiga cheklovlar qo'yilishiga sabab bo'lgan bo'lsada, Germaniyadagi bandlik ko'rsatkichi turizm sohasi rivojlangan boshqa davlatlarga nisbatan ijobiy ko'rsatkichni saqlab koldi. Masalan, 2020-yilda kechgan og'ir epidemiologik vaziyat Ispaniyada qariyb 11%, AQShda 33,2% va Italiyada 9,6% turizmga band bo'lgan aholi sonining pasayishiga sabab bo'lgan bo'lsa, Germaniyada bu ko'rsatkich 7,5% ga kamayib, 5431,4 ming kishini tashkil etgan [8]. Demak, ushbu holat GFRda aholi bandligini ta'minlashning samarali mexanizmlari shakllantirilganligidan hamda mamlakatda kuchli bandlik siyosatining yuritilishidan dalolat beradi.

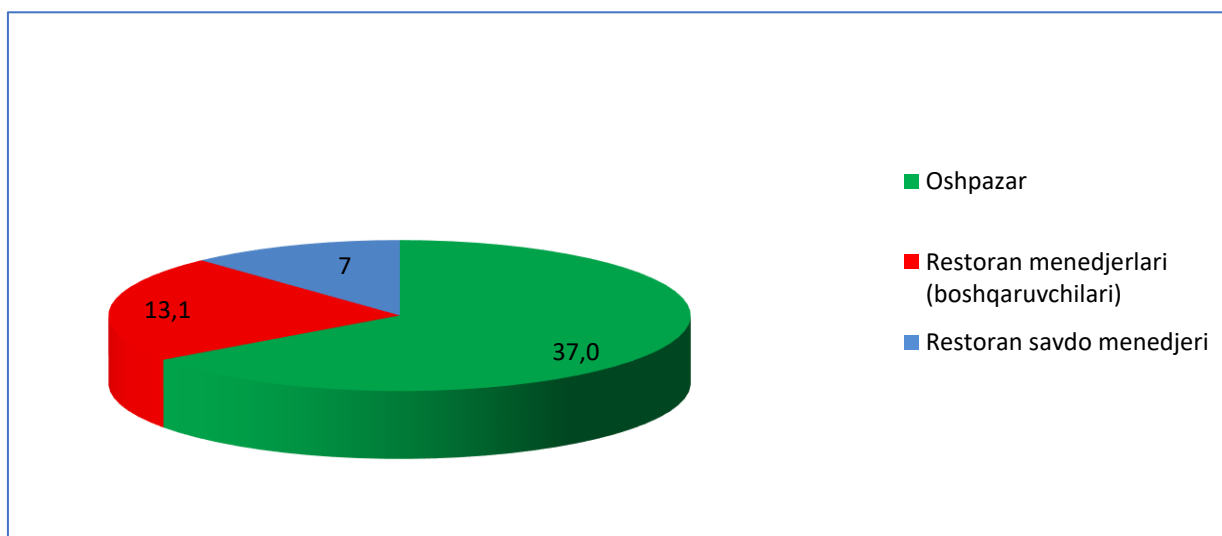
Tadqiqotlar Germaniyada turizm sohasining bandlik ko'rsatkichi so'ngi 5 yillik davrda ijobiy tendensiyalarga ega bo'lganligi bilan bir qatorda, hali o'z yechimini topmagan bir qancha muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Shunday muammolardan biri bu – kadrlar almashinuvidir. Ya'ni turizm sohasida band bo'lganlarning 50 foizidan ortig'i 2 yildan so'ng o'z faoliyat sohasini o'zgartirmoqda. Kadrlar almashinuvini belgilovchi omillar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

- Xizmat ko'rsatish sohasida, xususan turizm xizmatlari sohasida, bandlikning nufuzi nisbatan pastligi;

¹ Muamllif tomonidan tuzildi.

- Ijtimoiy sohaning yuqori sur'atlarda rivojlanishi uchun imkoniyatlarning kamligi yoki cheklanganligi;
 - Bozorda kam sonli ishchilarga ega bo'lgan korxonalarining ustunligi tufayli yuqori maosh oladigan menejer lavozimlari sonining cheklanganligi;
 - Turistik oqimlarning mavsumiyliги bilan bog'lik bo'lgan turistik bandlikning mavsumiy o'zgarishlari;
 - Turizmda band bo'lganlarning geografik harakatchanligiga bo'lgan ehtiyoj (ishga joylashish mavsumiyliги, chet tillarini puxta egallash zarurati, xorijiy madaniyatlarni o'rganish zarurati va boshqalar bilan belgilanadi).

Shu boisdan, tadqiqotlar davomida Germaniyadning turizm sohasida malakali kadrlar bandlik darajasini tahlil qilish barobarida mamlakatda kadrlar tayyorlash tizimini ham o'rganishga harakat kildik. Germaniya Savdo-sanoat palatasining 2023-yildagi turizm sohasidagi kasb-ta'limi ma'lumotlarini o'rganganimizda, mamlakatda oziq-ovqat texnologiyalarini o'rganish va restoran biznesini tashkil etish segmentida 57 mingdan ortiq, mexmonxona biznesi bo'yicha 40 mingga yaqin kishi o'qitilgan.

2-rasm. 2023-yilda GFRda restoran biznesi sohasidagi kasb-hunarga o'qitish tizimining tarkibi, ming kishi[9]

2-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2023yilda kasb-hunarga o'qitilganlar orasida oshpazlar qariyb 65% ni (37 ming), restoran menedjerlari qariyb 23% ni (13,1 ming) va restoran savdo menedjerlari esa qariyb 12% ni (6,9 ming) tashkil qilgan.

Xulosa va takliflar: Yuqoridagi fikr-mulohazalar va tahlillardan kelib chiqib, quyidagilarni xulosa qilishimiz mumkin:

- Turizm Germaniyada mamlakatni ijtimoiy iqtisodiy rivojlantirishning eng istiqbolli sohalaridan biridir. Uning rivojlanish taraqqiyotida ob'ektiv va sub'ektiv muammolar mavjudligiga qaramasdan, ushbu sohada band bo'lganlar soni yil sayin ortib bormoqda.
- Germaniyada turizm sohasidagi bandlik tarkibi turizmda kasb-hunar ta'limi tuzilmasiga mos keladi. Shuning uchun mehnat bozoriga yangi kirib kelayotgan mehnat resurslarining bandligini ta'minlash masalasi o'ta dolzarb muammoga aylanmaydi.

Mamlakatda turizm xizmatlari sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash mehanizmi yaxshi yo'lga qo'yilgan. Mamlakatda Oliy ta'lim muassasalariga

kabullarni xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning real ehtiyojiga qarab belgilanadi. Natijada ushbu mutaxassisning ta’lim dargohini bitirishi va so‘ngra ish bilan ta’minlanishi aynan o‘sha xo‘jalik yurituvchi sub’ektning zimmasiga yuklatiladi. Bu esa o‘z navbatida mamlakatda ishsizlik muammosining oldi olinishiga xizmat qiladi.

Turizm ustun rivojlangan mamlakatlarning ilg‘or tajribasi shundan dalolat beradiki, bugungi kunda mamlakat aholisini ish bilan ta’minlashning eng samarali yo‘nalishlaridan biri – bu turizmdir. Uning jadal rivojlanishi yangi ish o‘rinlarini yaratishda eng muhim omillardan biri sanaladi. Shu boisdan, O‘zbekiston hukumati ham turizm xizmatlari sohasini bandlik masalalarini hal qilish va ishsizlikni oldini olishda muhim potensialga ega bo‘lgan iqtisodiy soha sifatida tan olishi zarur. Ushbu vazifalarni amalga oshirishdan ijobiy natijaga erishish uchun mamlakatdagi turistik korxonalarining kadrlarga bo‘lgan hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlarini aniqlash va bunda ularning miqdor va sifat ko‘rsatkichlarini inobatga olish muhim hisoblanadi.

Bizningcha, O‘zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasida band bo‘lgan malakali kadrlar va aholi sonini oshirish va ishsizlikni oldini olish va kambag‘ qisqartirish da “Yevropa modeli”ni andoza sifatida olish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Sababi, ushbu model bugungi kunda O‘zbekistonda olib borilayotgan davlat siyosatiga ham, mamlakatni ijtimoiy iqtisodiy rivojlantirish strategiyasiga ham juda mos keladi. Shu boisdan, ushbu modelning o‘ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, O‘zbekistonda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlash va bandligini ta’minlash borasidagi tadbirlar samaradorligini yangi bosqichga olib chiqishda turizm xizmatlari sohasining rolini oshirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga ustuvor yo‘nalish sifatida qarashni tavsiya etamiz:

1. Turistik mehnat bozoridagi mehnatga layoqatli ishsiz yoki ishsizlik xavfi ostida bo‘lgan shaxslarni kasb-hunarga o‘qitish va qayta tayyorlash;
 2. Mamlakat turistik mehnat bozoriga yangi kirib kelgan mehnat resurslarining tezkorlik bilan bandligini ta’minlashga erishish mexanizmlarini ishlab chiqish;
 3. Turizm sohasini yoshlarni, ayollarni va pensiya yoshidagi fuqarolarni ish bilan ta’minlash yo‘li bilan iqtisodiy faol aholi sonini qo‘paytirish;
 4. Yoshlarning turistik mehnat bozoriga avvalroq kirib kelishini rag‘batlantirish, shuningdek, yoshi ulug‘ odamlarni ish bilan ta’minlash (nafaqa yoshini pasaytirish, erta nafaqaga chiqishdan bosh tortish, bandlikning moslashuvchan shakllari va boshqalar) orqali faol mehnat hayoti davomiyligini oshirish;
 5. Mamlakatda turizm sohasida malakali kadrlar bandligini ta’minlashning samarali yo‘llaridan biri sifatida xizmatlar sohasiga asosiy e‘tiborni qaratish;
 6. Turizm xizmatlari sohasidagi kadrlar qo‘nimsizligini bartaraf etish yo‘llarini izlab topish, bunda sohadagi mavsumiylik masalasini hal qilish;
 7. Turizm sohasi uchun malakali kadrlarning geografik harakatchanligini ta’minlash;
 8. Turizm sohasi uchun aholiga respublika hududlaridagi real bo‘sh ish o‘rinlari to‘g‘risida onlayn axborot xizmatlarini takomillashtirish;
- Shunday qilib, turizm sohasining faoliyat turlari va kadrlar malakasi darajasi bo‘yicha bandlik ko‘rsatkichlarini tahlil qilish bilan birga, o‘quv jarayonining mazmuni va texnologiyasiga ayrim o‘zgartirish kiritish zudlik bilan hal qilinishi lozim bo‘lgan muammolardan hisoblanadi. Bunda eng avvalo, mamlakatda turizm sohasi uchun malakali kadrlar tayyorlashning hozirgi holatini o‘rganib tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2022-yil 19-sentabr kuni mamlakatimizning ichki va tashqi turizm salohiyatini yanada oshirish chora-tadbirlari yuzasidan videoselektor yig'ilishidagi nutqi. <https://kun.uz/50683122>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28 yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60 son farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
3. Дружинина, В.В. Обеспечение сбалансированности местного рынка труда: зарубежный опыт / В.В. Дружинина // Научный Вестник Херсонского государственного университета. – 2014.– № 6. – С. 124–128.
4. Лукьянова К.К. Зарубежный опыт регулирования занятости населения // Вестник ЮУрГУ. Серия «Экономика и менеджмент». 2016. Т. 10, № 3.
5. Туленков М.В. Организационно-управленческие основы регулирования занятости в Германии / М.В. Туленков // Бюл. ИПК ГСЗУ. – 2004. –№ 1. – С. 50–54.
6. Ибрагимов Н.С. Туристик хууд барқарор рақобат бардошлигига эришишнинг илмий асослари. DSc диссертацияси автореферати. – Сам., 2020. – 89 б.
7. Germaniya Federal statistik idorasining rasmiy sayti. <https://www.destatis.de> (murojaat qilingan sana 14.04.2023-yil, soat 23:05)
8. Jahon turizm va sayyohlik kengashi rasmiy veb sayti. <https://wttc.org> (murojaat qilingan sana 17.11.2023-yil, soat 20:05)
9. Federal bandlik agentligining rasmiy veb sayti. <http://statistik.arbeitsagentur.de> (murojaat qilingan sana 17.04.2023-yil, soat 20:48)

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).